

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет харчових технологій
Науково-технічне товариство харчової промисловості України
Академія медичних наук України
ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМНУ»
Національна асоціація виробників дитячого харчування «Укрконсервмолоко»
Інститут продовольчих ресурсів НААН України
Департамент охорони здоров'я Київської міської державної адміністрації
Українська діабетологічна асоціація
Національний університет охорони здоров'я України ім. П. Л. Шупика
Київський національний торговельно-економічний університет
Департамент освіти і науки Київської міської державної адміністрації**

**II МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ ВІД ДИТИНСТВА ДО ДОВГОЛІТТЯ:
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

24 листопада 2022 р.

Київ НУХТ 2022

**Матеріали II міжнародної науково-практичної мультидисциплінарної конференції
«ЗДОРОВЕ ХАРЧУВАННЯ ВІД ДИТИНСТВА ДО ДОВГОЛІТТЯ: СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ», 24 листопада 2022 р. К.: НУХТ, 2022. 88 с.**

*Редакційна колегія: Шевченко О. Ю., Маньківський Б. М., Крижевський В. В., Ємець І. М.,
Шадрін О. Г., Лапшин В. Ф., Притульська Н. В., Харченко Н. В., Подрушняк А. Є.,
Романчук І. О.*

Рекомендовано вченою радою Національного університету харчових технологій

Протокол № 6 від 22.12.2022

Матеріали конференції видано в авторській редакції

СЬОГОДЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ЯКІСНИХ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ

А. А. Півторацька, Т. Г. Осьмак, У. Г. Бандура, О. В. Кочубей-Литвиненко
Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Молоко та молочні продукти є важливим компонентом для підтримання життєдіяльності людини, вони є основним продуктом харчування, в яких міститься білок, кальцій, вітаміни, незамінні амінокислоти, мікроелементи, ферменти, які необхідні для здорового харчування населення. Ці корисні речовини, які є в складі молочних продуктів не містяться в інших продуктах рослинного і тваринного походження, тому молоко та вироби з нього є необхідними складниками добового раціону кожної людини. Молочна промисловість займає вагомe місце на ринку продовольчих ресурсів. Від розвитку ринку залежить забезпечення населення необхідними молочними продуктами харчування.

В Україні є всі передумови для розвитку і виробництва якісних молочних продуктів: сприятливі ресурси, кормова база, інфраструктура, розвинена селекція, племінний фонд, трудові ресурси. Молочна галузь перебуває на етапі активного переходу на більш високий якісний рівень відповідно до прийнятого стандарту ДСТУ 3662:2018 «Молоко-сировина коров'яча. Технічні умови», згідно з яким на ринку залишається три сорти молока: «екстра», «вищий» і «перший». Молоко другого сорту ще вироблялося до початку 2020 року, а зараз приймається для переробки в тваринні корми, казеїн. Якщо проаналізувати статистику ринку молока і молочних продуктів, то можна побачити суттєві зміни. Зросла частка обробленого молока, вершків, сухого молока, вершкового масла, казеїну. При цьому зменшилися обсяги виробництва сирів – майже удвічі, кисломолочних продуктів – на 20-25%.

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція, щодо створення молочних кампаній, що в своєму складі мають кооперативи зі стадом 70...100 корів. Такі об'єднання мають ряд переваг, а саме вирішують проблеми молокопереробних підприємств з сировиною, її якістю та механізацією одержання. Лідерами серед молочних корпорацій є холдінг «Юнімілк Україна», група підприємств «Вімм-Білл-Данн», СП «Лакталіс-Україна», об'єднання КОМО та група підприємств «Рейнфорд», що контролюють майже 40 % ринку.

Наприкінці лютого 2022 р. ринок молочний продуктів знаходився на паузі, що обумовлено військовими діями в країні. Лідерами за кількістю поголів'я великої рогатої худоби були Хмельницька (123,1 тис. голів), Вінницька (104,8 тис. голів) та Полтавська області (102,3 тис. голів). Протягом лютого-травня 2022 року в окупації або в активних бойових діях перебували/ перебувають 10 українських областей – у них сконцентровано 43,2% всього промислового поголів'я великої рогатої худоби. Наприклад, на початку лютого у господарствах усіх категорій Житомирщини налічували 92 тис. корів, на Київщині – 52,6 тис., на Чернігівщині – 75,6 тис., на Харківщині – 64,3 тис., на Сумщині – 56,2 тис.

У 2021 році, за даними Держстату, на переробні підприємства надійшло майже 3,2 млн т сирого молока, із яких виробляли вершкове масло, молоко та вершки (сухі та згущені), сири, молочну сироватку тощо.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну в зоні бойових дій та окупації опинилися області, де виробляли 42,3% валу молока.

Більше того, виникли проблеми з імпортом молочної продукції в Україну, тому багато молочних підприємств переорієнтовуються на внутрішній ринок і готові заміщувати імпортом молочної продукції найближчим часом. Так, у квітні в Україну імпортували на 62% менше молочних продуктів, ніж за аналогічний період минулого року.

Для покращення ринку молока та молочної продукції Спілкою молочних підприємств України розроблена Стратегія розвитку молочної промисловості до 2030 року, яка передбачає наступні заходи:

виробництво інноваційних молочних продуктів:

- впровадження сучасних мембранних технологій;
- розробка і впровадження органічних молочних продуктів;
- виробництво функціональних молочних продуктів;
- розробка продуктів на рослинній основі;
- виробництво молочних продуктів для HoReCa;

модернізація переробних підприємств:

- енергоефективність;
- підвищення екологічних стандартів;

підтримка внутрішнього ринку:

- боротьба проти фальсифікації молочної продукції;
- введення квот на імпорт молочних продуктів;
- введення митних тарифів при перевищенні квот;

створення об'єднань виробників та переробників.

З врахуванням комплексного підходу до аналізу сучасного стану галузі, основні напрями розвитку молочної промисловості наступні:

- пріоритетність продовольчої безпеки країни;
- співпраця науки і виробництва; комерційний характер інноваційних розробок;
- активізація міжнародного науково-технічного співробітництва;
- екологічність і безпека харчових продуктів;
- розробка і впровадження технологій функціональних молочних продуктів;
- розширення асортименту продуктів спеціального призначення;
- комплексна автоматизація, механізація та комп'ютеризація виробництва;
- безвідходне перероблення молочної сировини.

На сьогодні державою прийнято ряд заходів щодо підтримки агропромислового комплексу, зокрема, стосовно збільшення обсягів державної фінансової підтримки, продовження терміну дії спеціальних пільгових режимів оподаткування сільгосптоваровиробників податком на додану вартість, регулювання продовольчого ринку, поліпшення інвестування галузі, створення більш сприятливих умов для розвитку. В цілому заходи держави щодо аграрного сектору забезпечили стабілізацію і нарощування обсягів виробництва сільгосппродукції, в результаті чого підвищився рівень споживання основних продуктів харчування.

Таким чином, варто зазначити, що молоко та молочні продукти мають стати одним із векторів гарантій продовольчої безпеки України та світу, а отже, громади і держави мають збільшити закупівлі вітчизняної молочної продукції. А модернізація виробничих потужностей, виробництва інноваційних молочних продуктів, комплексна переробка сировини та глобальний перехід на високі міжнародні молочні стандарти допоможе українським виробникам швидше інтегруватися на міжнародних ринках.

Література

1. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
2. Мусиук М., Зakhodym M., Ievstafieva Y., Susharnyk Y., Misko A., Reznik N. Problems of Food Security in Modern Conditions of Ukraine. International Journal of Advanced Science and Technology. 2020. Vol 29(9s). P. 4606-4613.
3. Чагаровський В. П. Молочна галузь України та її майбутнє через 10 років: проблеми, національна програма розвитку та державна підтримка. 2020. URL: <https://agropolit.com/blog/412-molochna-galuz-ukrayini-ta-yiyi-maybutnye-cherez-10-rokiv-problemi-natsionalna-programa-rozvitku-ta-derjavna-pidtrimka>.
4. <https://zemliak.com/biznes/2590-yak-viyina-2022-zminyuye-rinok-moloka-v-ukrajini>.